

ה. דינא דמלכותא דינא (בירושא)

(תשובה זו פורסמה ב"תחומין", חלק שלישי, דף רל"א)

יום ב'... תרפ"ט

לכבוד ידי"ג הרב הגאון הגדול צדיק ונשגב החכם הכולל מו"ה יצחק אייזיק הלוי דר' הערצאג שליט"א האבד"ק דובלין והמדינה יצ"ו שלום וברכת באה"ר.

מכ"ק הגיעני, ע"ד הענין עם השט"ח של האלמנה, שהשאירה יורשים מד"ת והאחות שלה שהיא היורשת מדד"מ [מדינא דמלכותא], השיגה כח מערכאות לגבות את השט"ח, אם נלך בתר דד"מ בצירוף עם יאוש בחוב. לע"ד אין שייך מקום ספק בענין דד"מ לגבי תורת ירושה, וכד' הש"ך דסי' ע"ג (סקל"ט) בכלל הדברים המפורשים בתורה, ובירושא הדבר חמור יותר משארי דברים שהרי הקפידה תורה בזה גם במחלק נכסיו על פיו כשאמר בלשון ירושה כבב"ת (כבבא בתרא) קכו, במתני', ובשינוי של השוית בנות לבנים ראוי לדון להחמיר עוד ביותר משארי דיני ירושה, וכא דבב"ת קט"ו ע"ב, כל האומר תירש בת עם בת הבן אפי' נשיא בישראל אין שומעין לו, וכד' התוס' שם ד"ה אפי', שגם לצורך שעה מחמירין שלא לזוז מד"ת בדבר שפקרו הצדוקין, וה"נ פקרו המינין בדין יחוד הירושה לבנים ואמרו ברא וברתא כחדא ירתון כשבת [דף] קטז ע"ב, וא"כ יש להחמיר בזה עוד יותר מבשאר דיני ירושה, ולא שייך לדון בזה כלל בדד"מ ח"ו. ואם נדון משום יאוש בחוב הלא ודאי לא נוכל להוציא מיד הלווה, נמצא שבכל אופן יכול הלווה לומר לאחות זו לאו בע"ד [בעל דברים] ידי את כ"ז שלא תבא בהרשאה מהיורשים האמתים, שהם יורשים עפ"ד תוה"ק, ואין שום ב"ד שבישראל יכול להזדקק לזה, ובפרט להוציא מיד המוחזק. וזולת אם יראה לכ"ג שיש כאן משום השבת אבידה, או אם יש בין היורשים יתומים קטנים, מטעם ב"ד אביהן של יתומים, אם אפשר להוציא המלוה. ולהניח שומר עד שיבאו הדברים לידי פשר עם היורשים של תורה, וזה נהגו מכבר ע"פ האחרונים ז"ל שאם היורשים דורשים כתב פטורים בדד"מ מבית או מאחות, וכה"ג מכל הזוכים ע"פ דד"מ בירושא ולא מד"ת, שיורשי דד"מ, רגלים לומר אין אנו חייבים ליתן פטורים כ"א כשתתנו לנו איזה סכום בעד זה, וכ"ה הלכה רווחת.

מדי דברי אודיע לכ"ג ע"ד הסך ששים ליי"ש ששלח כתר"ה, המונח אצלנו לטובת ישיבת לומזא, ע"מ להשקיעם בקנין קרקע. והנה אחר החקירה הודיעו לי שקרקע מן המוכן עדיין לא יש אצלם רק שהם עוסקים בקיבוץ נדבות בשם פרדס התורה, ויש להם כבר איזה נדבות מובטחות ע"ז, ואם יסכים כהדר"ג נניח את הסך הנ"ל ג"כ על שם זה באחד הבנקים או המקומות הבטוחים שיהי' הסך מוכן לשעת קניית הקרקע כשתהי' להם האפשרות הזאת, כשיתקבץ סכום הגון הנאות למטרה זו, ואחכה על תשובתו היקרה. והנני בזה חותם בכל חותמי ברכות באה"ר כנה"ר ונפש ידי"ע דוש"ת בכל לונ"ה, מהר הקודש מירושלים.

הרב אברהם יצחק הכהן קוק